

КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ДОКТРИНИ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ ФРАНЦІЇ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Проаналізовано доктринальні основи та законодавчі підходи до формування системи розподілу кримінальних правопорушень на злочини, проступки та порушення за законодавством про кримінальну відповідальність Франції. Визначено класифікаційні ознаки кримінальних правопорушень, їхню суть та значення для кримінального та кримінально-процесуального права Франції. Проаналізовано можливість подальшого застосування відповідних законодавчих конструкцій в українському кримінальному праві.

Ключові слова: злочин, проступок, правопорушення, класифікація кримінальних правопорушень, класифікаційні ознаки, кримінальна доктрина Франції, Кримінальний кодекс Франції, Кримінальний процесуальний кодекс Франції.

Makarchuk Danylo. Classification of criminal offenses according to doctrine and legislation on criminal law of France

The article analyzes the doctrinal foundations and legislative approaches to the formation of a system for the allocation of criminal offenses for crimes, misdemeanors and violations under the criminal law of France. The classification features of criminal offenses, their essence and significance for the criminal and criminal procedural law of France has been defined. The possibilities of further application of the relevant legislative designs in Ukrainian criminal law are analyzed.

Key words: crime, misdemeanor, offense, classification of criminal offenses, classification features, criminal doctrine of France, Criminal Code of France, Criminal Procedure Code of France.

Актуальність теми обумовлюється тим, що в процесі реформування вітчизняної системи кримінального права до законодавства України про кримінальну відповідальність були введені нові інститути «кримінального правопорушення» та «кримінального проступку», що в перспективі мають змінити підходи

© МАКАРЧУК Данило Ігорович – аспірант відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України

до розуміння поняття «правопорушення» в українському законодавстві. Разом з тим, чинне законодавство України про кримінальну відповідальність не наводить чітких критеріїв класифікації кримінальних правопорушень на злочини та кримінальні проступки. Відносно нещодавно Верховною Радою України було прийнято проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 7279-д від 20.04.2018 (далі — Законопроект 7279-д), яким вносяться зміни до Кримінального кодексу України (далі — КК України), зокрема і щодо класифікації кримінальних правопорушень, однак, на момент публікації цієї статті вищезгаданий законопроект не підписано Президентом України та фактично він не набрав законної сили.

З урахуванням викладеного, доцільним уявляється звернутися до досвіду Франції, де система розподілу кримінальних правопорушень на злочини, проступки та порушення функціонує вже більше двохсот років, задля проведення порівняльного аналізу систем диференціації кримінальних правопорушень в Україні та Франції.

Слід зауважити, що дослідження вказаних питань в Україні не проводилося (якщо не брати до уваги кількох оглядових праць). Серед вітчизняних вчених можна виділити роботи С.С. Яценка та М.І. Хавронюка, хоча вони носять більш хрестоматійний (оглядовий) аналіз законодавства про кримінальну відповідальність ряду європейських країн. Роботи Г.В. Федотової були присвячені питанням регулювання інституту кримінального проступку за кримінальним правом Франції та ФРН. З наближених за тематикою досліджень також слід згадати дисертаційне, а згодом і монографічне дослідження І.В. Красницького присвячені порівняльному аналізу поняття, підстав та форм кримінальної відповідальності за кримінальним правом Франції та України.

Більш ґрунтовне дослідження системи класифікації кримінальних правопорушень у законодавстві Франції представлено в роботах широкої плеяди радянських та російських науковців

таких як: Г.А. Єсаков, Н.Е. Крилова, А.Н. Ігнатов, І.Д. Козочкін, А.В. Серебнікова. Водночас слід відзначити, що окремі роботи (або розділи) присвячені матеріальному критерію розподілу кримінальних правопорушень, який цікавить нас насамперед у контексті застосування такого підходу у вітчизняному законодавстві, у вищеперерахованих науковців відсутні. В переважній більшості зазначені дослідники акцентують увагу на предметній класифікації кримінальних правопорушень за об'єктом злочинного посягання (загальнокримінальні, військові, політичні), а явище матеріального критерію поділу зачіпається лише побічно.

Водночас як вбачається із положень законопроекту 7279-д, саме матеріальний критерій розмежування кримінальних правопорушень покладено в основу їхньої класифікації за тяжкістю (в новій редакції КК України). Тому, на нашу думку, саме зараз дослідження матеріального критерію класифікації кримінальних правопорушень в зарубіжних країнах становить для дослідників найбільший інтерес, серед інших систем класифікації.

Аналізуючи витоки французької кримінально-правової доктрини, що мають безпосереднє відношення до становлення систем класифікації кримінальних правопорушень, варто згадати про працю видатних філософів-просвітителів таких, як Ш. Монтеск'є та Д. Дідро. Їхні погляди вплинули на формування визначень поняття кримінального правопорушення, мети кримінального права, диференціації кримінальних правопорушень за системою покарань, класифікації кримінальних правопорушень за ступенем нанесеної суспільству шкоди.

На нашу думку, перш ніж розглядати питання класифікації кримінальних правопорушень у Франції, слід вирішити термінологічний (понятійний) спір, що виник в українському науковому середовищі. Одним з небагатьох українських дослідників, що висвітлює у своїх роботах питання пов'язані із системою класифікації кримінальних правопорушень у Франції є І.В. Красницький. Дослідник висловив оригінальний підхід до розуміння класифікації кримінальних правопо-

рушень у Франції. Так, він зазначив, що у російській та й українській кримінально-правовій науці поширеним є підхід за яким Кримінальний кодекс Франції (далі — КК Франції) передбачає відповідальність за «злочинні діяння», які за ступенем тяжкості поділяються на «злочини», «проступки» та «правопорушення». Однак, думку І. Красницького такий підхід є невдалим, оскільки дослівно в КК Франції зазначено «Les infractions pénales sont classées, suivant leur gravité, en crimes, délits et contraventions». Вжиті в цьому положенні терміни «infraction», «délit» та «contravention» перекладаються українською мовою, на думку вченого, як «проступок, правопорушення» і розглядаються в словниках як синоніми. Переклад поняття «infraction pénale» як «злочинне діяння», на думку вченого, породжує певну плутанину, адже, злочинне діяння вважається ознакою матеріальної підстави кримінальної відповідальності. Відтак, І. Красницький пропонує перекладати термін «infraction pénale» як «кримінальне правопорушення», термін «délit», як «делікт», а термін «contravention» — як проступок¹. Таким чином, на нашу думку, вказаний дослідник вживає термін «проступок» щодо категорії «порушення» (*фр. поліцейське правопорушення, аналог українського адміністративного правопорушення*), а по відношенню до категорії «проступок» (*аналог української категорії «кримінальний проступок»*) застосовує термін «делікт». З такою позицією автора, на нашу думку, погодитися не можна, оскільки, в першому, і поки що єдиному виданні Кримінального кодексу Французької Республіки українською мовою в перекладі К.І. Мазуренка, терміни «infraction pénale», «délit» та «contravention» перекладаються саме як кримінальне правопорушення, кримінальний проступок та порушення². Таким чином, з лінгвістичної точки зору, в процесі перекладу КК Франції українською мовою застосовано позицію протилежну тій, яку висловив І. Красницький.

По-друге, якщо звернутися до визначення наведеного в Юридичній енциклопедії за редакцією Ю.С. Шемшученка, термін делікт (лат. *delictum* — провина, проступок) розуміють

як правопорушення, тобто незаконну дію, проступок, злочин, у римському праві — заподіяння шкоди іншій особі, її сім'ї або майну, порушення правового припису або заборони³. Таким чином, ми можемо прийти до висновку, що в поширеному юридично-лінгвістичному сенсі термін делікт може трактуватися і як злочин і як проступок. Однак, за категорією передбаченої за його вчинення санкції та зі змісту самого правового інституту «*délit*» слід співвідносити саме інститутом «кримінального проступку». В іншому випадку, користуючись лінгвістичною логікою І. Красницького та запропонованого ним підходу до термінології, існує ризик виникнення цілковитої понятійної плутанини — змішення поняття «проступок» в категорію поняття «порушення», що є невірним для систем і кримінального права Франції та може призвести до плутанини в процесі проведення порівняльного аналізу із законодавством про кримінальну відповідальність України.

Відповідно в тексті цієї статті, ми користуємось термінологічним підходом запропонованим у виданні Кримінального кодексу Французької республіки українською мовою в перекладі К.І. Мазуренка.

Правовій системі Франції відомі різні класифікації кримінальних правопорушень: 1) *за характером* — на загальнокримінальні, політичні та військові; 2) *за тривалістю* — на миттєві та триваючі; 3) *за ступенем процесуальної складності* — прості та складні; 4) *за складом* — матеріальні та формальні; *за морально-етичною оцінкою* — очевидні і неочевидні; *за суб'єктивним ставленням* — свідомі й несвідомі.

Найбільш істотним, з теоретичної та практичної точки зору, з усього спектра класифікацій у кримінальному праві Франції є розподіл кримінальних правопорушень на три категорії — злочини, проступки і порушення. В «наполеонівському» КК Франції 1810 року критерієм класифікації служила природа покарання, передбаченого за вчинення того чи іншого кримінального правопорушення. Чинний КК Франції 1992 року замінив цей критерій на новий — тяжкість діяння⁴. Критерій тяжкості діяння закладений в КК Франції знаходить своє практичне відобра-

ження через систему граничних санкцій, що призначаються за той чи інший вид кримінального правопорушення.

Сенс критерію тяжкості діяння був розкритий колишнім міністром юстиції Франції Р. Бадінтером ще при поданні проекту КК Франції до Сенату. Міністр вказав, що «важкість шкоди, заподіяної суспільству, — ось, що визначає юридичну сутність кримінального правопорушення. Так, тільки посягання на суспільні цінності утворюють злочини і проступки, а порушення не що інше, як порушення дисципліни суспільного життя»⁵. Таким чином, основним критерієм поділу за КК Франції 1992 року є критерій тяжкості діяння, однак, слід зазначити, що сам по собі матеріальний критерій є певною юридичною абстракцією, яку використовує законодавець задля розмежування та конструювання відповідних складів кримінальних правопорушень, реальне вираження цей критерій дістає лише через систему розмежування кримінально-правових санкцій, які виступають єдиним реальним відображенням матеріального критерію та регулятором системи розподілу кримінальних правопорушень.

Трискладова система поділу кримінальних правопорушень (*infraction*) застосовується нині не лише в самій Франції, а й в майже всіх колишніх французьких колоніях (Алжир, Гаїті, Камерун, Кот д'Івуар, Лаос, Ліван, Малі, Марокко, Сенегал, Сирія, Туніс та ін.), а також ряді інших держав, що формувались під впливом французького кримінального права (Бельгія, Домініканська Республіка, Єгипет, Йорданія)⁶.

Розглядаючи історико-філософське підґрунтя формування системи класифікації кримінальних правопорушень, слід відзначити, що французькі юристи досить часто називають кримінальне право старого режиму, (XVI-XVII ст.) не кримінальним, а репресивним, оскільки з моменту зародження і фактично до Великої Французької революції кримінальне право Франції в цілому, та система класифікації кримінально-караних діянь зокрема, зорієнтовані на суворість до порушників кримінально-правових заборон і характеризується безладом джерел та свавіллям у їх застосуванні.

Французька дослідниця М.-Л. Расса зазначає, що у більшій частині первісних положень кримінального права вчинення кримінального правопорушення видавалося за «божественну фатальність», оскільки за середньовічною логікою, особу позбавлено власної волі щодо вчинення або не вчинення протиправного діяння. Людина виступає жертвою вищого детермінізму, відносин метафізичних «сил добра і зла», які безпосередньо впливають на вчинення злочинів. Саме тому покарання яке застосовувалось за вчинення того чи іншого злочину, не виступало засудженням суб'єкта з моральної точки зору, а слугувало певним «соціальним осудом» самого діяння. Відповідно до вищезазначеного ми можемо зробити висновок, що призначення тієї чи іншої санкції за вчинення кримінально караного діяння носило безсистемний характер, та в деяких випадках могло залежати не від положень конкретної кримінально-правової норми, а від ряду сторонніх факторів пов'язаних з особою злочинця, або судовим органом, що здійснює провадження у справі.

У період феодалізму сліпий детермінізм християнство замінило концепцією людини, наділеної свободою волі. У випадку вчинення злочину людина визнавалася такою, яка порушила закон, що обґрунтовує покарання, яке має бути пропорційним і сприяти її спокуті⁷. Однак навіть з приходом християнської моралі фактор суб'єктивізму в кримінально-правовій доктрині Франції не втрачав свого впливу, і ми можемо відшукати в історії факти призначення неоднакового покарання за аналогічні діяння. Таким чином, вже до середини XVII ст. для вчених-філософів, юристів у Франції постала проблема класифікації кримінально караних діянь та виведення системи співмірності вчиненого злочину та призначеного за нього покарання.

Однак, на нашу думку, в період до Великої Французької революції не можна повною мірою говорити про законодавчу класифікацію кримінальних правопорушень, оскільки законодавство про кримінальну відповідальність Франції характеризувалося певною безсистемністю, казуїстичністю та неоднаковим застосуванням кримінально-правових норм.

Перша спроба систематизації кримінальних правопорушень за критерієм відповідності тяжкості вчиненого порушення призначеному за нього покарання була зроблена Ш. Монтеск'є. Так, до розробленої ним системи покарань входили: тюремне ув'язнення, заслання, тілесні покарання, виправні заходи, штрафи, конфіскація майна, а також смертна кара як виняткова міра покарання. При цьому всіляко підкреслювалося, що покарання повинні відповідати природі злочину⁸. З вказаної тези ми можемо прослідкувати філософське обґрунтування категорії «тяжкість діяння» як співвідношення природної сутності протизаконного вчинку та встановленого за нього покарання. Таке філософське підґрунтя класифікації кримінальних правопорушень згодом знайшло своє практичне застосування у КК Франції 1810 року.

Інший видатний французький філософ Д. Дідро також виступав за індивідуалізацію покарання, за обов'язкової умови врахування особи злочинця. Також ним були розроблені принципи прогресивної кримінальної політики, заснованої на рівності всіх громадян перед законом. З огляду на необхідність перевиховання злочинця Д. Дідро пропонував застосовувати як покарання за тяжкі злочини — позбавлення волі із залученням до робіт корисних для суспільства, а за менш тяжкі призначати покарання користуючись системою штрафів⁹. Таким чином, прогресивні погляди на співвідношення тяжкості вчиненого кримінального правопорушення та призначеного за нього покарання почали формуватися у Франції ще з кінця XVIII століття, що, у свою чергу, дозволило їм еволюціонувати та дістати відображення у подальших кодифікаціях кримінального законодавства. Хоча слід відзначити, що в попередніх кодифікаціях кримінального права Франції ознака тяжкості співвідносилася з категорією призначеного виду покарання, що є, на нашу думку, менш раціональним, аніж у кодифікації 1992 року.

Як вже зазначалося, в КК Франції основною класифікацією кримінальних правопорушень є розподіл на злочини, проступки і порушення. Критерій тяжкості діяння відображено ст. 111¹. Відповідно формується шкала покарань, яка визначена

розділом III «Про покарання». Так, для злочину (ст. 131¹² КК Франції) передбачене покарання не менше 10 років позбавлення волі; для проступку (ст. 131³) — до 10 років позбавлення волі або інше покарання; а для порушення (ст. 131¹²) — штраф або інше тюремне ув'язнення¹⁰. Розмір мінімальної санкції у вигляді штрафу для проступків визначається ст. 381 Кримінального процесуального кодексу Франції проступки та становить 3750 євро¹¹. Покарання за злочини називаються кримінальними, за проступки — виправними, за порушення — поліцейськими. Злочин визначається тільки як умисне діяння, проступок — як умисне, так і необережне, а при порушенні вина не має значення, оскільки в будь-якому випадку суб'єктом порушується дисципліна суспільного життя.

Дана класифікація впливає також на вирішення питань давності (ст. 133²; 133⁴ КК Франції), реабілітації, надання відстрочки виконання покарання, режиму напівсвободи, виконання покарання по частинах, переміщення за межі виправної установи тощо. Наприклад, покарання, призначені за злочин, втрачають свою силу за давністю після спливу двадцяти років з моменту набрання вироком законної сили. Термін давності виконання покарання, призначеного за вчинення проступку, становить п'ять років, а за вчинення порушення — три роки.

Категорія кримінального правопорушення має значення і для норм Особливої частини КК Франції, оскільки враховується законодавцем при конструюванні окремих видів кримінального правопорушення. Так, неперешкоджання скоєнню кримінального правопорушення відповідно до ст. 223⁶ карається тільки тоді, коли йдеться про злочин або проступок проти фізичної недоторканності людини. Участь у злочинному угрупованні згідно із ст. 450¹ тягне кримінальну відповідальність лише у тому випадку, коли метою об'єднання є підготовка одного або декількох будь-яких злочинів або таких проступків, за вчинення яких можливе призначення покарання у вигляді п'яти років позбавлення волі або вище.

Нарешті, від категорії кримінального правопорушення залежить процедура попереднього розслідування та судового розгляду. Попереднє розслідування обов'язково для злочинів, факультативно для проступків та здійснюється тільки за ініціативою прокуратури — для порушень. Таку класифікацію зумовлює вся система правоохоронних органів Франції та предметна компетенція юрисдикційних органів. Злочини розглядаються судами ассизів (судом присяжних), проступки — виправними трибуналами, порушення — поліцейськими трибуналами¹².

В українському законодавстві також міститься вказівка на форму досудового розслідування. Так, ст. 215 Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК України) вказує, що досудове розслідування злочинів здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків — у формі дізнання. Главою 25 КПК України встановлено обмеження щодо застосування запобіжних заходів, слідчих (розшукових) дій, а також особливостей закінчення досудового розслідування кримінальних проступків. Подібно до КПК Франції в українському кримінальному процесі, а саме главі 30 КПК України, встановлено порядок спрощеного провадження щодо кримінальних проступків¹³.

Згідно із законопроектом 7279-д, а саме статтею 12 КК України, кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини¹⁴. Кримінальним проступком є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі. Таким чином, характер санкції категорії кримінальних проступків у законодавстві про кримінальну відповідальність Франції має більш суворий характер порівняно з аналогічним інститутом в українському законодавстві.

Водночас відповідно до законопроекту 7279-д злочини, в свою чергу, поділяються на нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі. Нетяжким злочином є передбачене КК України діяння (дія чи

бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше п'яти років. Тяжким злочином є діяння, за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років. Особливо тяжким злочином є діяння, за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі.

Таким чином, у законодавстві про кримінальну відповідальність України закладена більш детальна класифікація інституту злочину на підвиди, ніж у Франції, однак між класифікаціями України та Франції існує суттєва відмінність, пов'язана з категорією злочину та формою провини. За законодавством про кримінальну відповідальність Франції всі злочини — це тільки умисні діяння. Для проступків вважається достатнім наявність необережності чи недбалості, якщо це передбачено нормативним актом, а для порушень форма вини не має особливого значення, оскільки відповідальність за них виключається тільки в разі дії непереборної сили. Відповідно до КК України в редакції законопроекту 7279-д злочин може бути необережним. У статті 25 КК України в редакції законопроекту 7279-д категорії злочинної самовпевненості та недбалості було замінено категоріями кримінально протиправних самовпевненості та недбалості. Хоча, на нашу думку, таким своїм кроком законодавець пішов шляхом лише лінгвістичної заміни, а не ґрунтовної зміни сутності поняття. Взагалі слід зазначити, що законопроект 7279-д, хоча і вводить до норм КК України новий понятійний апарат, однак, на нашу думку, такі нововведення не є принципово новими інститутами з відмінною від старих сутністю, а мають швидше характер «перейменування» видів злочину.

Отже, формування системи класифікації кримінальних правопорушень у Франції відбувалося впродовж досить значного

проміжку часу та з розвитком філософсько-юридичної думки дістало відображення в трискладовій конструкції кримінального правопорушення. В подальшому така система класифікації (або подібні системи, що виходять з французької) дістала відображення у законодавстві більшості європейських країн. Система поділу кримінальних правопорушень на злочини, проступки та порушення стала однією з основних класифікаційних ознак сім'ї континентального кримінального права.

Порівнюючи український та французький підходи до класифікації деліктів, можна співвіднести категорію *crime* з вітчизняною категорією злочин, *délit* з категорією кримінальний проступок, а категорію *contravention* з українським адміністративним правопорушенням. Причому критерій «тяжкість діяння», застосований у французькому кримінальному праві, та критерій «суспільна небезпечність», застосований в українському кримінальному праві, на нашу думку, певним чином корелюють між собою та є однокорінними абстрактними категоріями.

Критерієм розмежування кримінальних правопорушень як в Україні, так і у Франції є тяжкість діяння, яка дістає практичне відображення у матеріальному критерії поділу. Хоча матеріальний критерій поділу є юридичною абстракцією, проте він дістає відображення у категорії розміру покарання, що призначається за той чи інший вид кримінального правопорушення.

Хоча у структурі класифікації кримінальних правопорушень України та Франції можна прослідкувати певну подібність, однак між французьким та українським підходами існують суттєві відмінності, які полягають у значенні необережності для віднесення діяння до категорії злочину або кримінального проступку, а також більш деталізованому розподілі злочинів на підвиди в законодавстві про кримінальну відповідальність України.

1. Красницький І.В. Кримінальна відповідальність як інститут кримінального права Франції на Україні. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. С. 22. 2. Кримінальний кодекс Французької Республіки / переклад. Мазуренко К.І. Київ: ОВК, 2017.

С. 21. **3.** Юридична енциклопедія в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1999. Т. 2. С. 55. **4.** Сальваж Филипп, Уголовное право Франции. Общая часть: учеб. пособ. Гринобль. Н. Новгород, 2002. С. 28. **5.** Senat. Deuxieme session extraordinaire de 1985-1986. Annexe au proces-verbal de la seance du 20 fevrier 1986. №300. Р. 2-3. **6.** Додонов В.Н. Сравнительное уголовное право. Общая часть: монография. Москва: Юрлитинформ, 2009. С. 140. **7.** Rassat M. Droit pénal général. Paris: Ellipses, 2017. С. 16 (4e édition). **8.** Монтескье Ш. О духе законов. Москва: Мысль, 1999. С. 328. **9.** Дидро Д. Замечания на наказ е.и.в. депутатам Комиссии по составлению законов. Собрание починений. В 10 т. Москва: ОГИЗ, 1947. С. 459. **10.** Code pénal. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?dateTexte=20171007&cidTexte=LEGITEXT000006070719&fastReqId=170465610&fastPos=1&oldAction=rechCodeArticle>. **11.** Code de procédure pénale. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071154&dateTexte=20160928>. **12.** Крылова Н.Е. Уголовное право Франции: учебное пособие для бакалавриата и магистратуры. Москва: Издательство Юрайт, 2017. С. 36. **13.** Кримінальний процесуальний кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. 2012. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv/print1499630109510512>. **14.** Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень 7279-д. Офіційний сайт Верховної Ради України. 2018. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928.